

N:o 40.

Ank. till Riksd. kansli den 14 april 1893, kl. 12 midd.

*Laguskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring
i gällande bestämmelser rörande rösträtt vid prestval.*

I fråga om rösträtt vid prestval innehåller 26 § 1 mom. i lagen angående tillsättning af presterliga tjenster den 26 oktober 1883 följande bestämmelser: »Rösträtt vid prestval tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gälle vid valet i afseende på röstberäkning samt rösträtts utöfning och öfverlåtande på annan person hvad för kyrkostämma är stadgadt; dock med den jemkning i församling å landet, att rösträtt, som tillkommer någon för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, icke må åtnjutas för mera än en femtedel af det röstetal, hvilket eljest bort tillkomma honom enligt den för omröstning å kyrkostämma gällande röstgrund, och att icke heller någon må i valet deltaga med större röstetal för jordbruksfastighet än en femtedel, och för andra beskattningsföremål än en femtiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Uppkommer vid den beräkning af rösträtt ensamt bråktal, åtnjutes därför en röst; uppkommer, jemte helt tal, bråktal, skall bråktalet bortfalla.»

I en inom Andra Kammaren väckt, till laguskottet hänvisad motion, n:o 140, anför nu herr *J. P. Jansson*, att ehuru genom lagen angående tillsättning af presterliga tjenster en förbättring inträdt uti förut varande förhållanden i fråga om dylika tjensters tillsättande, vore det dock uppenbart, att denna lag i just dess vigtigaste del — den

nemligen, som anginge rösträtten — vore långt ifrån tillfyllestgörande för att ens närmelsevis kunna anses tillfredsställa det hos allmänheten rådande, berättigade kraf, att åtminstone vid val af själasörjare personligheten måste tillerkännas någon betydelse, och icke allenast penningen eller förmögenheten intaga första rummet.

Ingen kunde nemligen påstå, att genom ofvan anförda bestämmelser rörande rösträtt vid prestval församlingarne i nämnvärd mån erhållit något större inflytande vid tillsättande af sin själasörjare. Fortfarande vore det innehafvarne af de större jordbruksfastigheterna, som vore de bestämmande vid prestval, och om några få af dem förenade sig, kunde de öfverrösta alla de andra. Såsom exempel härå kunde motionären hänvisa till ett kyrkoherdeval, som nyligen egt rum i den församling han tillhörde, hvarvid fem personer blifvit med stor majoritet rådande, ehuru alla de andra röstande, uppgående till ett antal af tvåhundra personer, afgifvit sina röster på en annan af de sökande, och hvilket val närmast föranledt honom att nu vidröra detta ämne.

Det kunde för öfrigt icke vara gagneligt, hvarken för kyrkan i dess helhet, den särskilda församlingen, den enskilda församlingsmedlemmen, ej heller för presten, att lagen om rösträtt vid prestval vore sådan, att ett fåtal kunde tillsätta den prest, till hvilken de öfriga församlingsmedlemmarne icke hyste förtroende; och om man icke vill, att allmänheten skulle mista sitt förtroende till kyrkan, vore det därför angeläget, att en ändring i nämnda lagbestämmelse med det snaraste gjordes.

Helst skulle motionären vilja vara med om att helt och hållet rifva ned den nuvarande byggnaden i fråga om rösträtt vid prestval och uppföra en ny sådan med personlighetsprincipen såsom grund; men då motionären icke hade förhoppning, att Riksdagen skulle vara villig att öfvergifva den grund, som antogs vid 1883 års riksdag, ville motionären till Riksdagens ompröfning framlägga det förslag, att, med bibehållande af gällande grund, begränsa rösträtten för innehafvarne af de större jordbruksfastigheterna i så vidsträckt mån, att icke magten komme att hvila allenast i några få personers händer. För att en ändring häruti skulle komma att hafva åsyftad verkan, syntes det motionären nödigt att maximum, för rösträtt, som tillkomme jordbruksfastighet, bestämdes till en tjugonedel af församlings hela röstetal; och föreslår alltså motionären,

»att Riksdagen ville för sin del besluta följande förändrade lydelse i § 26 mom. 1 uti lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883:

Rösträtt vid prestval tillkommer — — — — —
 — — — — —
 och att icke heller någon må i valet deltaga med större röstetal för
 jordbruksfastighet än en *tjugonedel* *), och för andra beskattningsmål—
 — — — — —
 skall bråktalet bortfalla.»

Såsom framgår af förhandlingarne vid 1883 års riksdag, hafva gällande bestämmelser i fråga om rösträtt vid prestval tillkommit i enlighet med ett af lagutskottet vid nämnda riksdag framställt sammanjemkningsförslag. I det af utskottet ursprungligen framlagda förslag till lag i förevarande ämne (se lagutskottets utlåtande n:o 23) var nemligen någon begränsning icke stadgad beträffande rösträtt, som utöfvades för jordbruksfastighet. Såsom skäl härför anförde utskottet hufvudsakligen, att det icke kunde anses vara obilligt att, då fastighets-egarne dittills varit de enda röstberättigade och vore de som företrädesvis aflönade presterskapet, man åtminstone åt egare af jordbruksfastighet, hvilka onekligen representerade det mest stadigvarande intresset, lemnade rösträtt för fastighetens hela fyrktal. En sådan anordning syntes utskottet vara påkallad jemväl deraf, att då de flesta stora jordegendomar vore i sin helhet eller delvis upplättna på arrende, samt rösträtt för utarrenderad egendom skulle utöfvas af arrendator eller landbo, man syntes kunna antaga, att rösträtt, som tillkomme större jordbruksfastighet, skulle komma att utskiftas på flere röstberättigade.

Den i enlighet härmed affattade 26 § i förslaget blef af Första Kammaren godkänd, men afslogs af Andra Kammaren.

Utskottet, som af anförda skäl fann en sammanjemkning kunna ske i den rigtning, att med bibehållande i öfrigt af den föreslagna röstgrunden ett relativt röstmaximum bestämdes jemväl beträffande rösträtt för jordbruksfastighet, föreslog detta maximum till en femtedel af församlings hela röstetal å kyrkostämma; och blef ifrågavarande 26 §, i enlighet härmed affattad, vid förnyad behandling af båda kamrarne godkänd samt ingick i oförändradt skick i lagen den 26 oktober 1883 angående tillsättning af presterliga tjenster.

*) Kursiveradt af utskottet.

Enligt utskottets åsigt bör, då — såsom i förevarande fall — en lagbestämmelse tillkommit uteslutande på grundvalen af ett efter långvariga och skarpa meningsbrytningar framställt medlingsförslag, ändring af en sådan bestämmelse icke ske, utan att giltiga skäl dertill föreligga. Då, såvidt utskottet har sig bekant, gällande bestämmelser i ämnet i det hela verkat tillfredsställande, och hvad motionären, med hänsyn närmast till ett enstaka fall, der, enligt hans förmenande, så icke skett, anfört till stöd för sin framställning, icke synts utskottet innefatta giltig anledning till en rubbning af bestående förhållanden, föranlåtes utskottet hemställa,

att motionen icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 april 1893.

På lagutskottets vägnar:

A. LILIENBERG.

Reservation

af herrar *Lilienberg*, *P. G. Petersson* och *Bruzelius*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen.
